

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 356/2014-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ivetty Macejkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s. r. o., Pribinova 25, Bratislava, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Fridrich Paľko, s. r. o., Grösslingová 4, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát doc. JUDr. Branislav Fridrich, PhD., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 13 Co 677/2013 z 1. októbra 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. novembra 2013 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 Co 677/2013 z 1. októbra 2013 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupuje v postavení žalobkyne v konaniach vedených Okresným súdom Zvolen (ďalej len „okresný súd“), predmetom ktorých je náhrada majetkovej škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím, resp. nesprávnym úradným postupom okresného súdu, ktorý je teda súčasne súdom, ktorý sťažovateľke uvedenú škodu a nemajetkovú ujmu spôsobil. Na základe uvedeného sťažovateľka očakávala, že dôjde k vylúčeniu okresného súdu a spory budú prikázané inému vecne príslušnému okresnému súdu v obvode krajského súdu.

3. Na základe skutočností uvedených sťažovateľkou v žalobných návrhoch, kde uviedla, že sudcovia tohto súdu sú z prerokovania veci vylúčení, keďže majú pomer k veci a k účastníkom konania, a teda sú vo veci zaujatí, okresný súd svojimi rozhodnutiami zaviazali sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za vznesené námietky zaujatosti. Na základe odvolaní podaných sťažovateľkou, podstatou ktorých bolo jej tvrdenie, že námietky zaujatosti nepodala, krajský súd napadnutým uznesením potvrdil rozhodnutie okresného súdu ako vecne správne.

4. Sťažovateľka v predostretej argumentácii uviedla, že napadnutým uznesením krajský súd porušil ňou označené práva, keď:

„a) rozhodol nad rámec zverenej právomoci;

b) rozhodol bez návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný;

c) svoje rozhodnutie oprel o neexistujúce právne skutočnosti;

d) svoje rozhodnutie formuloval na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a s použitím chybnjej aplikácie a interpretácie práva

e) svojim rozhodnutím porušil bez uvedenia dôvodov ustálenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu SR.“

5. Podľa sťažovateľky krajský súd napadnuté uznesenie založil na nesprávnom právnom posúdení návrhov podaných sťažovateľkou ako námietok zaujatosti, hoci tieto podania neboli dostatočne určité a nespĺňali náležitosti námietky zaujatosti upravené v § 15a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Napriek uvedenému okresný súd aj krajský súd prejavy vôle sťažovateľky obsiahnuté v podaných žalobách vyhodnotili ako námietky zaujatosti.

Sťažovateľka v sťažnosti tiež poukázala na rozhodnutia všeobecných súdov, ktoré podľa nej v skutkovo a právne zhodných veciach rozhodli o zrušení rozhodnutí súdu prvého stupňa.

6. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví porušenie jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením, zruší napadnuté uznesenie a vec vráti na ďalšie konanie a prizná jej primerané finančné zadost'účinenie, ako aj úhradu trov konania.

II.

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Podľa § 12 ods. 1 OSP ak nemôže príslušný súd o veci konať, pretože jeho sudcovia sú vylúčení (§ 14), musí byť vec prikázaná inému súdu toho istého stupňa.

Podľa § 14 ods. 1 OSP sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 15 OSP ak sa sudca dozvie o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený, oznámi to neodkladne predsedovi súdu.

Podľa § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

11. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

14. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

15. Podstatou sťažností je tvrdenie sťažovateľky o porušení jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu. Krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok za podané námietky zaujatosti. Sťažovateľka tvrdí, že jej označené základné práva boli uznesením krajského súdu porušené, pretože, ako vyplýva z jej písomných podaní v konaniach pred okresným súdom, ako aj z odvolaní proti prvostupňovým rozhodnutiam, sťažovateľka námietku zaujatosti nevzniesla.

II.A K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením

16. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 78/03).

17. Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Túto ochranu poskytuje aj základným právam účastníkov v konaní o ich veci pred súdmi (všeobecnými) alebo pred inými orgánmi Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom. Tieto práva vyplývajú z ústavnoprocených princípov konania pred uvedenými orgánmi (čl. 46 až čl. 50 ústavy) a patrí medzi ne aj právo každého na rozhodnutie jeho veci tým sudcom, ktorého určuje zákon.

18. Okresný súd svojimi rozhodnutiami uložil sťažovateľke zaplatiť súdny poplatok za námietku zaujatosti v sume 66 € podľa položky č. 17 písm. a) „*sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb.*“. Proti týmto uzneseniam podala sťažovateľka odvolania, v ktorých poukázala na to, že námietky zaujatosti nepodala, pričom okrem iného uviedla: „*Žalobca v úvode svojej žaloby uviedol skutočnosti preukazujúce fakt, že inak vecne a miestne príslušný okresný súd nemôže vo veci konať, pretože jeho sudcovia sú z prejednávania veci vylúčení, keďže majú pomer k veci a k účastníkom konania a sú teda vo veci zaujatí (§ 14 OSP).*“ Okresný súd mal podľa sťažovateľky postupovať podľa § 12 ods. 1 OSP a požiadať krajský súd o prikázanie veci inému súdu tohto istého stupňa. Na základe uvedeného sťažovateľka žiadala zrušiť uznesenia okresného súdu v celom rozsahu.

19. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi

bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00).

20. Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, II. ÚS 161/08).

21. Sťažovateľka svoju sťažnosť založila v podstatnom najmä na skutočnosti, že okresný súd nesprávne posúdil jej žalobné návrhy, ktorých súčasťou boli aj upovedomenia o skutočnostiach týkajúcich sa okresného súdu, ktorý má v jej právnych veciach rozhodovať a súčasne je orgánom, ktorý svojím nesprávnym úradným postupom spôsobil sťažovateľke škodu, pričom jej upovedomenia podľa jej názoru nebolo možné posúdiť ako námietky zaujatosti pre nesplnenie náležitostí vyplývajúcich z § 15a OSP.

Sťažovateľka v sťažnosti tiež poukázala aj na rozdielnosť prístupu všeobecných súdov k rozhodovaniu v obdobných veciach, pričom poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vydané v rámci správneho súdnictva (napr. uznesenie sp. zn. 3 Sžo 58/2012 v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného krajského súdu), ako aj rozhodnutia niektorých krajských súdov.

22. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia poukázal najmä na skutočnosť, že sťažovateľka vo svojich návrhoch na začatie konania žiadala o prikázanie jej vecí inému súdu prvého stupňa v obvode krajského súdu podľa § 12 ods. 1 OSP, pretože sudcovia okresného súdu sú podľa sťažovateľky vylúčení z prerokovania a rozhodovania vecí vzhľadom na ich pomer k veci a účastníkom konania. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol: „*V odvolaní navrhovateľ tvrdí, že nepodal námietku zaujatosti podľa ust. § 15a ods. 1 OSP, ale iba upozornil, že miestne príslušný okresný súd nemôže vo veci konať,*

pretože jeho sudcovia sú z prejednávania veci vylúčení. Navrhovateľ však sám poukázal na judikatúru Ústavného súdu SR, podľa ktorej tvrdenie účastníka konania, podľa ktorého v jeho veci nekoná zákonný sudca, treba považovať za námietku zaujatosti a to z objektívneho hľadiska.

Je teda zrejmé, že aj z pohľadu ústavného súdu spôsob argumentácie navrhovateľa v podstatnom návrhu je vznesenou námietkou zaujatosti a za takúto námietku je daná povinnosť zaplatiť súdny poplatok.“

Krajský súd sa tiež vyjadril k námietke sťažovateľky týkajúcej sa vecného oslobodenia od súdnych poplatkov, pričom poukázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 124/2011 a konštatoval, že uznesenie prvostupňového súdu korešponduje s právnym názorom ústavného súdu v označenom uznesení.

23. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoj právny názor, podľa ktorého právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 403/2013, I. ÚS 535/2013).

24. Z rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) *Beian v. Rumunsko* (č. 1) zo 6. 12. 2007 vyplýva, že rozdielna judikatúra v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je prirodzenou súčasťou vnútroštátneho súdneho systému (v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva). K rozdielnej judikatúre, prirodzene, dochádza aj na úrovni najvyššej súdnej inštalácie. Z hľadiska princípu právnej istoty je ale dôležité, aby najvyššia súdna inštalácia pôsobila ako regulátor konfliktov judikatúry a aby uplatňovala mechanizmus, ktorý zjednotí rozdielne právne názory súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach.

25. Ústavný súd považuje za potrebné zopakovať svoj ustálený právny názor, podľa ktorého mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov, a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje práve najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iných priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05). Práve plénum a kolégiá najvyššieho súdu sú oprávnené odstraňovať nejednotnosť výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov tak, aby sa chránili okrem iného aj legitímne očakávania účastníkov súdnych konaní. Ústavný súd však vzhľadom na to, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, môže zasahovať do výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov všeobecnými súdmi len v prípadoch, keď sa ich výklad vyznačuje svojvôľou a zjavnou neodôvodnenosťou do tej miery, že to má za následok porušenie základného práva alebo slobody.

Ústavný súd poznamenáva, že predmetom preskúmania v tomto konaní je preskúmanie namietaného uznesenia krajského súdu.

Keďže ale ústavný súd v prípade napadnutého uznesenia prejav svojvôle, resp. zjavnej neodôvodnenosti nezistil, nepovažoval v danom prípade argumentáciu sťažovateľky za spôsobilú na to, aby len na jej základe bolo možné toto rozhodnutie hodnotiť ako ústavne neakceptovateľné a neudržateľné.

26. Ústavný súd v okolnostiach veci uvádza, že predpokladom prikázania veci inému súdu podľa § 12 ods. 1 OSP, na ktorý poukazovala sťažovateľka v podanom odvolaní proti uzneseniu prvostupňového súdu a ktorého aplikácie sa domáhala, je vylúčenie sudcov príslušného súdu podľa § 14 OSP.

Ústavný súd k argumentácii sťažovateľky, že ňou uvádzané tvrdenia o zaujatosti sudcov pre pomer k veci a k účastníkom konania a tiež k tvrdeniu, že „žalobca očakával a očakáva postup podľa ust. § 15 OSP“, podotýka, že vylúčenie zákonného sudcu z konania a rozhodovania vo veci podľa § 14 OSP je možné len na základe vyhlásenia predpojatosti samotného sudcu podľa § 15 OSP alebo na základe vznesenia námietky zaujatosti účastníkom konania podľa § 15a OSP. Vyhlásenie predpojatosti samotného sudcu podľa § 15 OSP, ktorého aplikáciu „očakávala“ je právny úkon, ktorý prináleží výlučne sudcovi, nie účastníkovi konania.

27. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd v napadnutom uznesení primerane reagoval na námietky sťažovateľky uvedené v odvolaniach proti uzneseniam okresného súdu. Ústavný súd sa stotožňuje s názorom krajského súdu, podľa ktorého okresný súd určil výšku súdneho poplatku podľa položky č. 17a Sadzobníka súdnych poplatkov a tiež vec správne právne posúdil, keď citoval tie ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Takisto nie je žiadny dôvod na prehodnocovanie námietok sťažovateľky, ktoré súvisia s tým, že nemal byť vyrubený súdny poplatok za námietku zaujatosti v tomto konaní, pretože vecné oslobodenie občianskeho súdneho konania od súdneho poplatku podľa § 4 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch sa nevzťahuje na jej zákonnú povinnosť zaplatiť súdny poplatok za vznesenú námietku zaujatosti.

28. Ústavný súd preto dospel k záveru, že napadnuté uznesenie odvolacieho súdu je ústavne akceptovateľné a jeho odôvodnenie je dostatočné, nevybočujúce z limitov čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. To, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, neznamená, že došlo aj k porušeniu jej označených práv podľa ústavy a dohovoru. Ústavný súd preto odmietol sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

II.B K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutými uzneseniami

29. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia dospel k záveru, že z jeho odôvodnenia nemožno vyvodit' nič, čo by signalizovalo, že by mohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a do práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, keďže všeobecné súdy v posudzovanom prípade ústavne konformným spôsobom interpretovali a aplikovali príslušné právne normy.

30. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým uznesením a základným právom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 1 dodatkového protokolu neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by zakladala možnosť vysloviť porušenie týchto práv po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, v dôsledku čoho pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľky aj v tejto jej časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

31. Z tohto dôvodu bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v sťažnosti (napr. návrhom na odklad vykonateľnosti rozhodnutia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2014